

ВІДГУК

про дисертаційну роботу Тан Сай «Формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу». подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з галузі 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами. Процеси глобалізації світового простору й інтернаціоналізації освітніх систем, інтенсифікація міжнародних творчих контактів обумовили зростання інтересу музичної спільноти до утілення художньо-образного змісту мистецьких артефактів різних культур і епох та його інтерпретації в контексті міжкультурного діалогу, на значенні якого зосереджена увага в українських Державних документах (Закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту»). Тому, за слушної думки здобувачки Тан Сай, актуальність теми дисертації полягає, у необхідності вирішення питання формування інтерпретаційної майстерності майбутніх магістрів музичного мистецтва у вимірах міжкультурного діалогу, що до цього часу не було предметом наукового дослідження.

Нагальність і своєчасність розгляду окресленої проблеми підтверджують виявлені дисертанткою суперечності, зокрема, між: теоретичними здобутками в галузі мистецької й музичної педагогіки щодо методів і технологій підготовки здобувачів до вокально-виконавської й педагогічної діяльності та недостатньою розробленістю питань формування інтерпретаційної майстерності у вимірах міжкультурного діалогу.

Значущість порушеної проблематики засвідчує і те, що вона входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми». Тож, засвідчуємо актуальність теми дисертаційної роботи «*Формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу*», яка підтверджується її ґрунтовним теоретичним, методологічним та практичним наповненням, впровадженням результатів в освітній процес українських закладів вищої освіти, а також апробацією на вітчизняних, зарубіжних наукових заходах.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Детальний аналіз дисертаційної роботи дав змогу виявити високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації,

що базується на визначенні наукового тезаурусу дослідження з використанням багатоджерельної бази філософії освіти, естетики, культурології, музикознавства; виявленні компонентної структури досліджуваного феномену в єдності особистісно-мотиваційного, фахово-гностичного, аналітико-герменевтичного, виконавсько-комунікативного, методико-практичного компонентів; розробці методики формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах діалогу культур на засадах звернення до концептуальних ідей полікультурно-діалогічного, особистісно-орієнтованого, компетентісно-творчого і герменевтичного наукових підходів.

У дисертації коректно сформульовано науковий апарат дослідження. Його метою є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до інклюзивного навчання учнів основної школи, яка конкретизується в *п'яти завданнях* дослідження. Обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації здійснено з використанням доцільно обраних методів дослідження, *теоретичних*: порівняльний аналіз, синтез, інтеграція, систематизація, класифікація – з метою вияву теоретичних положень науковців у галузі філософії й естетики мистецтва, музичної психології, вокальної педагогіки й обґрунтування повідних положень дослідження; теоретичного моделювання – для визначення структурних компонентів феномену інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу; прогнозування і моделювання – для обґрунтування моделі експериментальної методики формування інтерпретаційної майстерності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі навчання в закладі вищої музично-педагогічної освіти та *емпіричних*: педагогічне спостереження, оцінювання незалежних експертів, бесіда, опитування, анкетування, тестування – для здійснення діагностики; організація диспутів, «мозкового штурму», тренінгів на позбавлення від психологічних і м'язових затисків та оволодіння навичками спонтанно-невербальної комунікації, рольові й психологічні ігри, запозичені з технології «психодрами»; захист розроблених здобувачами презентацій і есе; виконання комплексу творчих завдань на порівняльний аналіз і критичне оцінювання інтерпретаційних версій вокального репертуару, розроблення власного концепту твору – для формування досліджуваного феномену.

Відмітимо, що структура дисертації цілісна і включає в себе анотацію українською і англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (298 найменувань, 50 з них – іноземними мовами) додатків. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 248 сторінок, з яких основного тексту – 172 сторінки.

В *анотації* до дисертації авторкою роботи відображено загальні результати дослідження теоретичних аспектів формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу, обґрунтування методики формування зазначеного явища; наукову новизну та практичне значення здійсненого дослідження.

У *першому розділі дисертації* «Теоретичні основи формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу» дисертанткою розкрито результати успішного виконання *першого і другого завдань* дослідження. Здобувачкою з'ясовано сутність інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу, під якою розуміється їх здатність ефективно й індивідуалізовано спрямовувати набуті виконавсько-інтерпретаційні вміння й психолого-педагогічні знання на виховання в них потреби й здатності до оволодіння вмінням розробляти власну версію інтерпретаційної концепції вокальних творів і втілювати її в процесі сценічного виконання. Дисертанткою узагальнено, що прояв діалогічності в галузі вокального мистецтва набуває специфіки завдяки утворенню художнього сенсу його артефактів за рахунок синтезу вербально-поетичного й музично-інтонаційного складників, а також значній ролі сценічно-комунікативної спрямованості виконавської діяльності співака, яка досягається як інтонаційно-виразними, так і зовнішньо-сценічними засобами. За результатами теоретичного аналізу Тан Сай доведено, що оволодіння здобувачами інтерпретаційною майстерністю вокальних творів потребує поєднання мистецтвознавчої, педагогічної компетентності, вокально-виконавської майстерності й розвитку особистісних властивостей – багатій емоційної сфери, пізнавальної й творчої активності, розвинених художньо-комунікативних вмінь, здатності до емпатії, прояву інтуїції й професійного артистизму. Виявлені теоретичні результати дозволили здобувачці обґрунтувати структуру інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу в єдності особистісно-мотиваційного, фахово-гностичного, аналітико-герменевтичного, виконавсько-комунікативного й методико-практичного компонентів.

Позитивно відзначимо здійснення *третього завдання* дослідження, що полягало в обґрунтуванні методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності на засадах інтенсифікації різноманітних форм міжкультурного діалогу, яка представлена у другому розділі роботи «Науково-методичні засади формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу». Авторкою дисертації визначено наукові підходи, які в комплексі складають методологічні засади представленої методики, як: полікультурно-діалогічний, особистісно-орієнтований, компетентісно-творчий, герменевтичний та методичні принципи, дотримання яких забезпечує практичну реалізацію авторської методики, як-от: надання педагогічному спілкуванню фасилітативно-спонукального характеру; превалювання індивідуалізовано-діалогічних способів вирішення вокально-освітніх завдань; непрямого впливу на психологічний стан, пізнавальну й інтерпретаційно-творчу активність здобувачів; постановку інтерпретаційних завдань як проблемних, що не мають однозначного рішення й вимагають злиття фахової компетентності й мистецької інтуїції; системності й всебічності в розробленні інтерпретаційного концепту твору; інтегративного спрямування результатів диференційованого, цілісного й герменевтичного

аналізу вокального репертуару; взаємодоповнення логічного й інтуїтивного у виконавській і педагогічній інтерпретації вокальних творів. Дослідницею запропоновано педагогічні умови, які забезпечують успішне формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності в єдності виконавського і педагогічного компонентів, а саме: забезпечення діалогічно-творчого освітнього середовища; впровадження технології міждисциплінарної координації у процес формування вокально-педагогічної інтерпретаційної майстерності; системне застосування інтерактивних педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій.

Заслугує уваги розроблений відповідно до *четвертого завдання* дослідження діагностичний апарат і механізми вияву рівнів сформованості в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності, реалізація якого відображена в п. п. 3.1 у третьому розділі «Експериментальна перевірка методики формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу». Методами діагностики послуговували, зокрема: анкети, тест (зокрема, аудіальний тест), запитальник за А. Санніковою, опитувальники. Позитивно відмітимо відповідність обраного комплексу критеріїв і показників компонентам структури інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу. Мотиваційно-особистісний компонент досліджувався за мобілізаційно-ціннісним критерієм з показниками: ступінь сформованості інтерпретаційно-ціннісних орієнтацій; міра усвідомлення значущості набуття здатності до самостійної інтерпретації вокального репертуару; ступінь пізнавально-інтерпретаційної активності; мистецько-когнітивний критерій з показниками: міра мистецької й музикологічної ерудованості; ступінь музично-теоретичної освіченості; усвідомлення сутності й специфіки художнього пізнання та інтерпретаційно-вокальної діяльності. Якість прояву аналітико-герменевтичного компоненту вивчалася за інтерпретаційно-вербальним критерієм і показниками: ступінь сформованості навичок аналітично-слухового сприйняття; міра обґрунтованості розробленої інтерпретаційно-виконавської концепції твору; ступінь сформованості навичок вербального пояснення розробленої інтерпретаційно-виконавської концепції твору. Виконавсько-комунікативний компонент такими вивчався за інтерпретаційно-виконавським критерієм і показниками: ступінь сформованості навичок вокально-технічного й художньо-виразного виконавства; міра комунікативної спрямованості виконавсько-інтерпретаційної діяльності; міра сформованості навичок емоційно-вольової саморегуляції у вокально-виконавській діяльності. Методико-практичний компонент досліджувався за досвідно-фаховим критерієм і показниками: ступінь науково-методичної підготовленості до креативної інтерпретаційно-педагогічної діяльності; міра сформованості інтерпретаційно-рефлексивної самооцінки й самокорекції; володіння діалогічно-творчим стилем педагогічного спілкування.

У дисертації представлено результати констатувальної діагностики, які засвідчили, що переважна більшість респондентів знаходиться на низькому, індиферентно-фрагментарному рівні, а третя частина від загальної кількості –

на задовільному, інтерпретаційно-пошуковому рівнях сформованості інтерпретаційної майстерності. Виявлений дисертанткою сучасний стан вивчення проблеми в теорії і практиці закладів вищої освіти засвідчив необхідність впровадження методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності у вимірах міжкультурного діалогу та здійснити п'яте завдання дослідження.

Ефективність авторської методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності у вимірах міжкультурного діалогу перевірялася на формувальному етапі педагогічного експерименту, який здійснювався за трьома етапами: організаційно-спонукальним, аналітико-конструктивним і результативно-творчим: *на першому етапі* експерименту суттєва увага надавалася організації диспутів, мозкового штурму, роботі в малих групах, виконанню здобувачами творчих завдань на підготовку презентацій та їх «захист», тренінгам на оволодіння навичками психологічної й м'язової релаксації, рухової імпровізації й спонтанної комунікації, розробленню творчого портрету здобувача – майбутнього викладача вокалу; *на другому етапі* застосувалися технології, спрямовані на вдосконалення міждисциплінарної координації, методи компаративного аналізу інтерпретаційних версій твору та їх утілення співаками і майстеркласів, присвячених питанням інтерпретації вокального репертуару, творчі завдання на оволодіння технологіями диференційованого, цілісного та герменевтичного аналізу вокальних творів, написання есе із обґрунтуванням власної інтерпретаційної концепції творів із навчального репертуару, технологія «перевернутого заняття»; на третьому етапі провідну роль відіграло залучення учасників формувального експерименту до художньо-комунікативних тренінгів, спрямованих на удосконалення навичок імпровізаційно-художньої комунікації й діалогічно-виконавського спілкування, сценічної уваги й артистизму, завдання на стимулювання методико-продуктивної й вокально-педагогічної креативності, рольові ігри, методики, запозичені з практики «психодрами», застосування сучасних ІКТ, зокрема – дистанційних, цифрових, хмарних технологій, сервісних платформ Інтернету, можливостей штучного інтелекту, відео- й нотно-графічних програм.

Дані, отримані наприкінці формувального експерименту, засвідчили, що учасники формувального експерименту, які навчалися за авторською методикою, досягли суттєво більш високих результатів у порівнянні із магістрантами з контрольної групи, які навчалися за традиційною методикою. Для визначення вірогідності отриманих даних було застосовано методи математичної статистики, які підтвердили отримані результати дослідження.

Отже, достовірність результатів дослідження забезпечена методологічним підґрунтям вихідних положень роботи, обґрунтованістю представленої методики діагностики та її відповідністю предмету, меті й завданням роботи, репрезентативністю вибірки респондентів, використаними

методами математичної статистики для верифікації діагностичних даних, їх узагальненням та переконливою інтерпретацією.

3. Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації вперше обґрунтовано методичку формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах діалогу культур на засадах звернення до концептуальних ідей полікультурно-діалогічного, особистісно-орієнтованого, компетентісно-творчого і герменевтичного наукових підходів, комплекс методичних принципів реалізації їх настановних положень: надання педагогічному спілкуванню фасилітативно-спонукального характеру; превалювання індивідуалізовано-діалогічних способів вирішення вокально-освітніх завдань; непрямого впливу на психологічний стан, пізнавальну й інтерпретаційно-творчу активність здобувачів; постановку інтерпретаційних завдань як проблемних, що не мають однозначного рішення й вимагають злиття фахової компетентності й мистецької інтуїції; системності й всебічності в розробленні інтерпретаційного концепту твору; принципу надання інтегративного спрямування процесам диференційованого, цілісного й герменевтичного аналізу вокального репертуару; взаємодоповнення логічного й інтуїтивного видів активності у інтерпретаційній – виконавській і педагогічній діяльності; обґрунтовано комплекс педагогічних умов формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах діалогу культур, якими визначено: забезпечення діалогічно-творчого освітнього середовища; впровадження засад міждисциплінарної координації в їх спрямуванні на оволодіння технологіями виконавської й педагогічної інтерпретації творів; системне застосування інтерактивних педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій; визначено форми реалізації міжкультурного діалогу на цивілізаційно-соціокультурному, мистецько-стильовому, особистісно-ментальному рівнях і вияву їх специфіки його прояву в процесі вокально-освітньої діяльності, в представленій компонентній структурі досліджуваного феномену в єдності особистісно-мотиваційного, фахово-гностичного, аналітико-герменевтичного, виконавсько-комунікативного, методико-практичного компонентів; розроблено модель методички формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у виконавському й педагогічному векторах впровадження міжкультурного діалогу.

Здобувачкою уточнено сутність поняття «інтерпретаційний концепт». Подальшого розвитку набула методика формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційно-педагогічної майстерності.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Наукові результати дисертаційного дослідження відображено у 8 публікаціях, 4 з яких надруковано в наукових фахових виданнях України (2 у співавторстві)

та 4 – апробаційного характеру (2 з яких у співавторстві), видані українською і китайською мовами.

5. Практичне значення одержаних результатів. полягає у впровадженні розробленої методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності у процесі викладання навчальних дисциплін «Практикум виконавсько-методичної інтерпретації вокальних творів»; «Герменевтичний практикум»; «Виконавська майстерність» (вокал); «Теорія і методика викладання музично-виконавських дисциплін у закладах фахової перед вищої та вищої освіти» (вокал); «Камерний ансамбль» (Вокал); «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у мистецькій діяльності» в освітньому процесі закладів мистецької освіти різного рівня, представлених у дослідженні діагностичному інструментарію вияву рівнів сформованості означеного феномену й характеристиці якісно-рівневих відмінностей їх прояву. Авторська методика може використовуватися в системі підвищення кваліфікації викладачів вокалу, а також у процесі їхнього професійного самовдосконалення.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень розробок здобувачки в результаті проведених досліджень, обґрунтованість отриманих результатів та вказати на певні дискусійні положення в роботі:

1. На стор. 117 дисертації мова йде про «технологію міждисциплінарної координації» у вокально-виконавській підготовці майбутніх викладачів вокалу до художньо-інтерпретаційної діяльності. Виникає питання, щодо сутності зазначеної технології.

2. У роботі, на стор. 106 надано глибоке обґрунтування педагогічних умов формування інтерпретаційної майстерності в майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу. На наш погляд, у зазначеному підрозділі доречно було б обґрунтувати і методи формування зазначеного явища.

3. Робота набула б більшої значущості, якби логіка моделювання методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності, представленої на стор. 128, була коротко описана в дисертації.

4. На наш погляд, у схемі моделі методики формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності доцільно було б відобразити взаємозв'язок педагогічних умов формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційної майстерності і етапів її формування (організаційно-спонукального, аналітико-конструктивного, результативно-творчого) як це ґрунтовно розкрито в підрозділі 3.2.

5. У дисертації на стор. 157 зазначено, що експериментальна робота охоплювала такі дисципліни, як «Практикум виконавсько-методичної інтерпретації вокальних творів»; «Герменевтичний практикум»; «Виконавська майстерність» (вокал); «Теорія і методика викладання музично-виконавських дисциплін у закладах фахової перед вищої та вищої освіти» (вокал); «Камерний ансамбль» (Вокал); «Використання

інформаційно-комунікаційних технологій у мистецькій діяльності». Виникає питання, чи охоплювала експериментальна робота зміст концертно-виконавської практики майбутніх викладачів вокалу, під час якої було б ефективним формування їхньої інтерпретаційної майстерності.

З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

7. Загальна оцінка дисертації

Проте зауваження і питання, що висловлені вище, мають дискусійний характер, через що не зменшують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується.

Дисертація «Формування інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу у вимірах міжкультурного діалогу» є завершеною науковою працею, в якій її авторкою, **Тан Сай**, отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота **Тан Сай** відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка **Тан Сай** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного
університету

[Handwritten signature]

Н. А. Овчаренко

